

Vállalati hitelezés Magyarországon 2011 és 2020 között

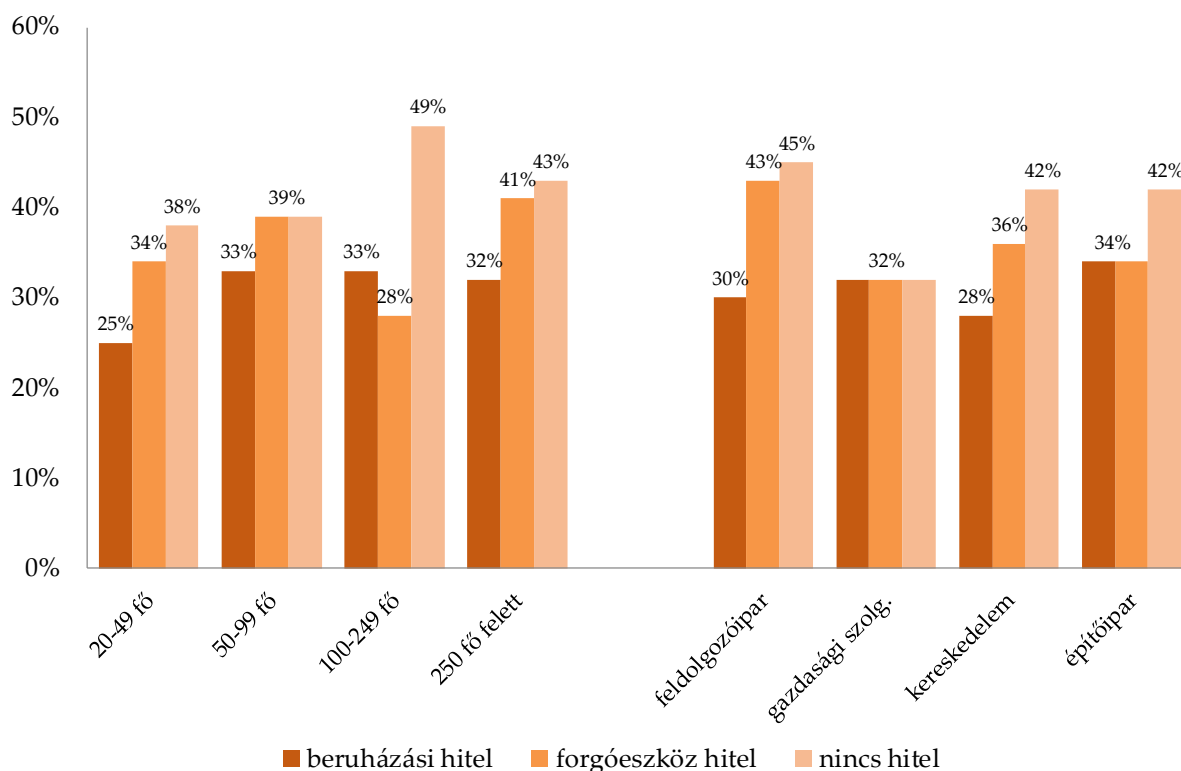
Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) friss elemzésében a hazai vállalkozások hitelfelvétellel kapcsolatos tevékenységét és tapasztalatait vizsgáljuk. Az elemzésünkben szereplő adatok a GVI negyedéves konjunktúrafelvételeiből származnak: 2011 októbere óta 16 alkalommal kérdeztünk rá a vállalkozások hitelfelvételi kritériumokkal kapcsolatos tapasztalataira, valamint 18 alkalommal arra, milyen hiteleket vettek fel a cégek. Ezen adatfelvételek során összesen 7129 hazai vállalkozást kérdeztünk meg a témában. Az elemzés elején a legutolsó negyedéves konjunktúrakutatás (2020. január) adatait mutatjuk be, majd pedig az elmúlt évtizedet jellemző hitelfelvételi trendeket vázoljuk fel idősoros adatok segítségével.

A 2020. januári adatfelvétel eredményei azt mutatják, hogy a vállalkozások 43 százaléka semmilyen hitellel nem rendelkezik, ez az arány főként a 100-249 fő közötti cégek (49%) és a feldolgozóipari vállalatok (45%) esetében magas. A legnépszerűbb hiteltípus továbbra is a forgóeszköz hitel (38%) és a beruházási hitel (31%) minden gazdasági ágazatban és vállalatméretben, míg a valuta típusát illetően a forint hitelek (67%) és az euró hitelek (51%) a legjellemzőbbek – utóbbiak elsősorban az exporttevékenységgel bíró vállalatoknál. A részben külföldi piacra is termelő cégek (65%) és a tisztán magyar tulajdonban álló vállalatok (67%) rendelkeznek a legnagyobb arányban valamilyen hitellel.

A létszámkategóriákkal összevetve megállapítható, hogy a beruházási hitel az 50 főnél több alkalmazottat foglalkoztató

cégeknél a jellemzőbb (32-33%), míg a forgóeszköz hitel az 50-99 fő közötti (39%) és a 250 fő feletti (41%) vállalkozásoknál a leggyakoribb. Kiugróan magas a feldolgozóipar területén működő, forgóeszköz hitelt felvevő cégek aránya (43%), ugyanakkor a hitellel nem rendelkező vállalatokat is ebben a gazdasági ágazatban lehet regisztrálni legnagyobb arányban (45%). Mindeközben a gazdasági szolgáltatást nyújtó cégeknek mindössze 32 százaléka nyilatkozott úgy, hogy nem vett fel semmilyen hitelt, míg ugyanez az arány a kereskedelemben és az építőiparban 42-42 százalék. Összességében tehát megállapítható, hogy a beruházási projektek a legkisebb vállalatméretben még mindig nem túl gyakoriak, a beruházási aktivitás viszont szektoronként közel azonos szintű.

1. ábra: A beruházási és a forgóeszköz hitel felvételének aránya, létszámkategória és ágazat szerint, százalék, n=399

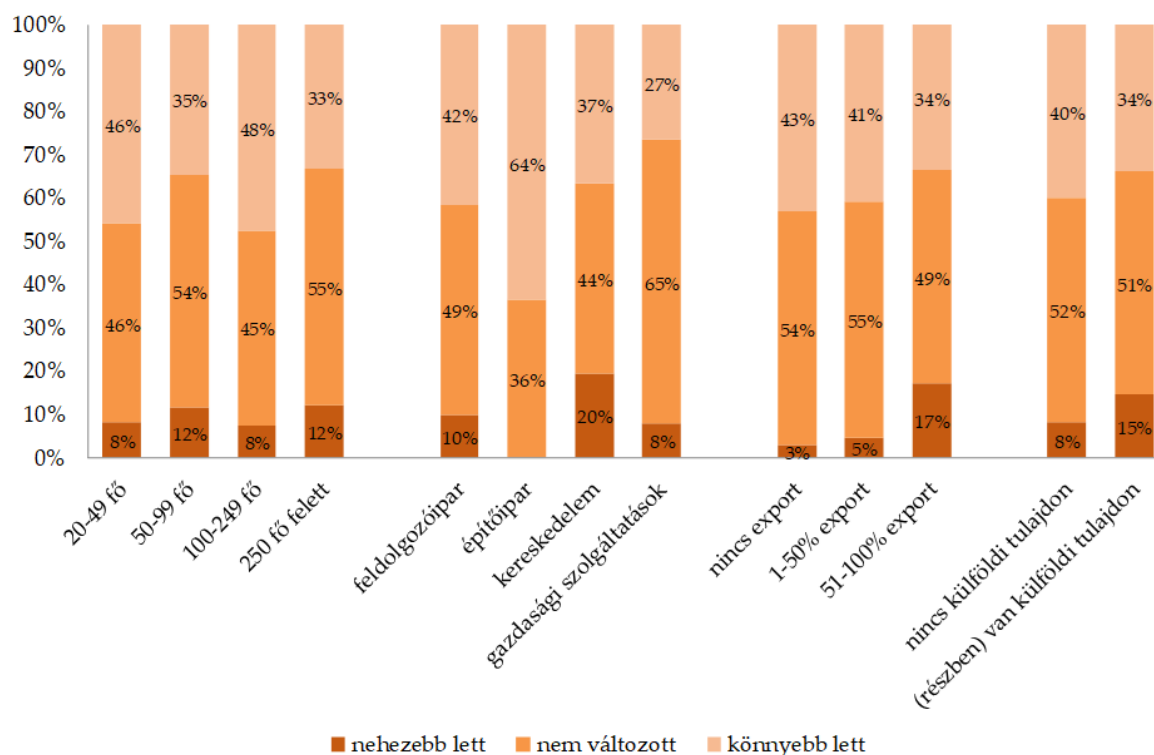

Forrás: GVI, 2020

2020 januárjában a vállalatok 11 százaléka vélte úgy, hogy nehezebbé váltak, 37 százaléka úgy, hogy könnyebbé váltak a hitelfelvétel kritériumai az előző évhez képest. Az 50-99 fő közötti és a 100-249 fő közötti, a jelentősebb exporttevékenységet folytató, a legalább részben külföldi tulajdonú, valamint a kereskedelem területén működő cégek értékelték pesszimistábban a hitelfelvétel feltételeinek változását. Kiemelendő ugyanakkor, hogy az építőipari vállalkozások

64 százaléka szerint vált könnyebbé a hitelhez jutás, 36 százaléka szerint pedig nem történt érdemi változás ebben. Ez jól mutatja az ingatlanpiac utóbbi években tapasztalt, a magánmegrendeléseknek és az állami beruházásoknak egyaránt köszönhető felpörgését, mely egyúttal a hitelhez jutás lehetőségeit is kibővítette.

2. ábra: A vállalkozások véleménye a hitelhez jutás feltételeiről az előző évhez viszonyítva, létszámkategória, ágazat, exporttevékenység és külföldi tulajdonhányad szerint, százalék, n=399

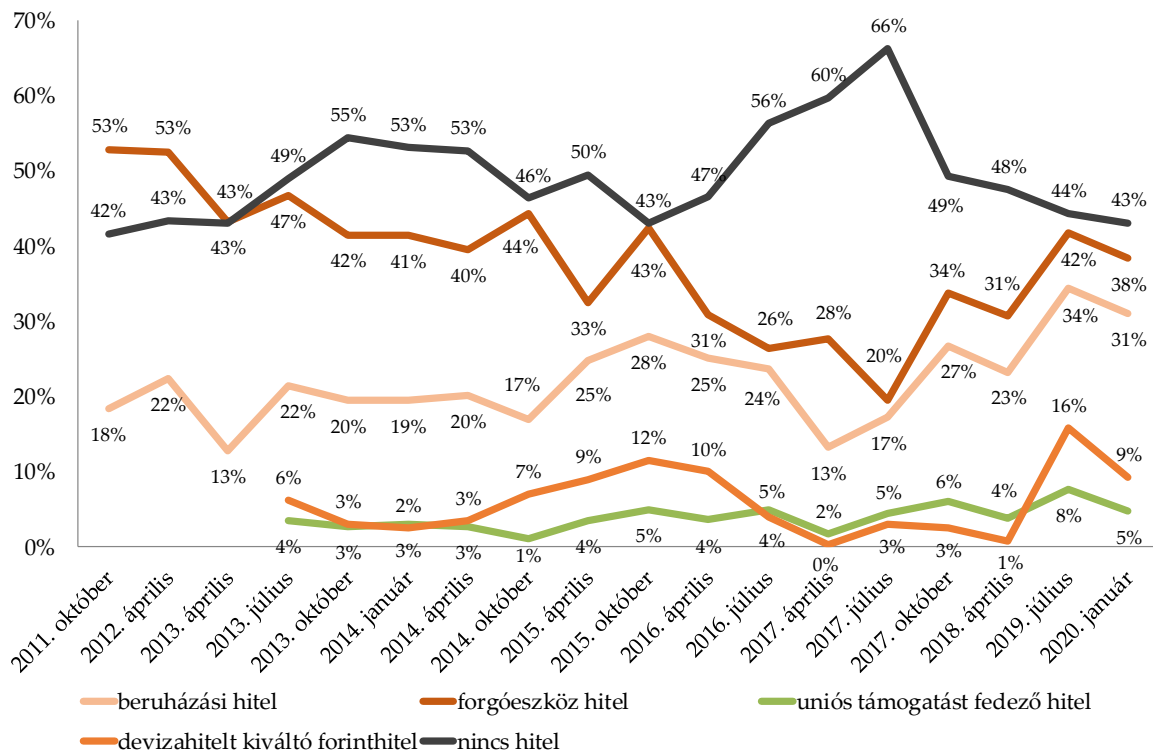

Forrás: GVI,2020

Hosszmetszeti elemzésünk azt mutatja, hogy a hitelpenetráció 2013 áprilisa és 2013 októbere (12 százalékponttal), valamint 2015 októbere és 2017 júliusa között (23 százalékponttal) csökkent jelentős mértékben, 2017 júliusa és 2020 januárja között viszont növekedést mutat, 66 százalékról 43 százalékra esett vissza azon cégek aránya, melyek semmilyen hitellel nem rendelkeznek.

esetleges megbetegedéseket és karanténhelyzetet. 23 százalékuk fizetett szabadság elrendelését tervezi, 17 százalék pedig korlátozza a külföldi utazásokat. A túlórák leépítését, illetve kivételes bérfizetést a válaszadó vállalkozások körülbelül 5, illetve 6 százaléka tervezi. (lásd 3. ábra)

3. ábra: Hitelfelvétel aránya 2011-2020, hiteltípus szerint, százalék, n=7129

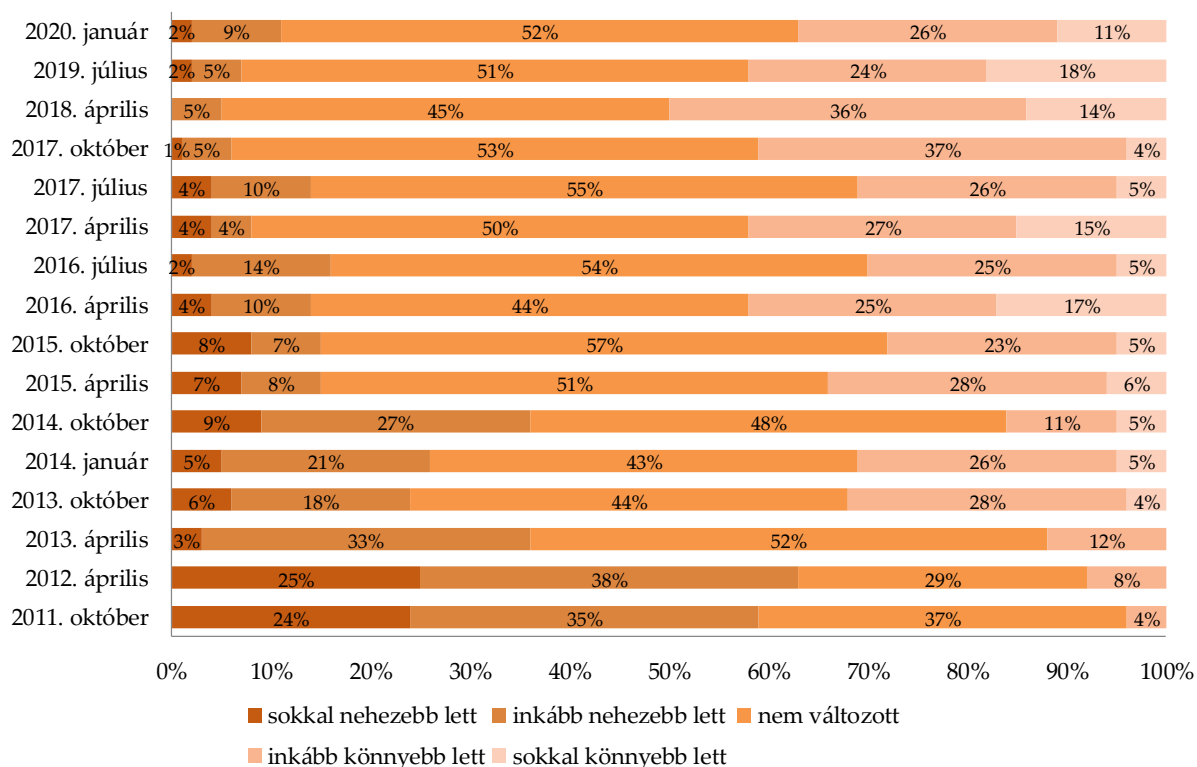
Forrás: GVI,2020

A valuta típusát illetően a forint hitelek voltak a leggyakoribbak minden adatfelvételi időszakban. A forint hitelek aránya a cégeknél 2011 októbere és 2014 októbere között 65 százalékról 84 százalékra emelkedett, majd 2015 októbere és 2018 áprilisa között újfent 65 százalékról 88 százalékra nőtt, 2020 januárjában viszont már csak 67 százalékot lehetett regisztrálni. A második leggyakoribb típust az euró hitel adta (16-58%) – ennek aránya szinte együtt mozgott a jelentős exporttevékenységet folytató cégek arányával –, 2020 januárjában a cégek 51 százaléka rendelkezett ilyen hitellel.

A vállalkozások véleménye a hitelhez jutás feltételeiről 2013 októberétől – a Magyar

Nemzeti Bank kis- és középvállalkozások számára nyújtott Növekedési Hitelprogramjának bevezetését követően – javult jelentős mértékben. Míg 2012 áprilisában a vállalkozások 63 százaléka szerint nehezültek a hitelhez jutás feltételei, addig 2013 októberében már csak a cégek 24 százaléka vélekedett így, ellenben ekkor már 32 százalékuk szerint (a korábbi 4-12% helyett) könnyebb lett a hitelhez jutás. A legpozitívabb módon 2018 áprilisában nyilatkoztak a cégek, ekkor 5 százalékuk mondta azt, hogy inkább nehezebb lett a hitelfelvétel, miközben 50 százalékuk szerint inkább könnyebb vagy könnyebb lett.

4. ábra: A vállalkozások véleménye a hitelhez jutás feltételeiről az előző évhez viszonyítva, százalék, n=4523

Forrás: GVI,2020

A jövőbeli várakozásokat illetően ugyanakkor már a koronavírus-járványt megelőzően pesszimistábbak voltak a vállalkozások: 2020

januárjában 13 százalékuk vélte úgy, hogy nehezebb, és csupán 27 százalékuk úgy, hogy könnyebb lesz hitelhez jutni az idei évben.

A hazai vállalkozások által érzékelt problémák a koronavírus járvány kapcsán – nyitott válaszok elemzése

A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK) hazai vállalkozások körében végzett felmérést a koronavírus világjárvány gazdasági hatásairól. Az MKIK Gazdaság és Vállalkozáskutató Intézete alábbi cikkében a 2020. március 19-31. között futó kérdőív vállalkozások fő problémáira vonatkozó kérdésének válaszait elemzi. Az online, önkitöltős kérdőívet 5268 vállalkozás töltötte ki és 4383 hazai vállalkozás válaszolt saját szavaival arra a kérdésre, hogy „Jelenleg mi okozza az Ön cége működés szempontjából a legnagyobb problémát?”. Az elemzés ezeknek a vállalkozásoknak a szabad szöveges válaszait ismerteti.

Összegzés

A nyitott válaszok elemzése megerősítette a GVI korábbi elemzésének¹ adatait, miszerint a hazai vállalkozók legnagyobb részének március végén a kereslethiány jelentette a legnagyobb problémát. A második leggyakrabban említett nehézség a bevétel megszűnése. A harmadik leggyakrabban említett probléma az, hogy a cégnél olyan munkát folytatnak, amelyet lehetetlen személyes érintkezés nélkül elvégezni.

Mindegyik vállalkozás típust egyaránt nagyon rosszul érintette a kereslethiány. Az egyéni vállalkozó és mikro-vállalkozók körében második leggyakrabban említett probléma, hogy teljesen megszűnt a bevétel. A kisvállalkozások körében második leggyakrabban említett nehézség az alapanyagok és áruk beszerzése. A közepes és nagyvállalatok közül a legtöbben a kereslethiány után az általános bizonytalansággal és kiszámíthatatlansággal küzdenek. Mind a négy vállalkozás típus 10 legfőbb említett problémája között szerepelt a fix költségek fizetése.

Ágazatok szerint csak két olyan ágazat van, ahol nem a kereslethiányt említik legfőbb problémaként. Az egyik az egészségügyi és szociális állatás területe, ahol a legtöbb említés arra vonatkozik, hogy teljesen megszűnt a bevétel. A másik ilyen ágazat az ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás és pénzügyi közvetítés területe, ahol a vállalkozások legnagyobb problémaként a személyes érintkezés ellehetetlenülését említették.

A hazai vállalkozások üzleti helyzete

Az alábbi elemzésben bemutatjuk azt, hogy a cégek működése szempontjából mi okozta március végén a legnagyobb problémát. Azon vállalkozások válaszait elemezzük, akik saját szavaikkal megválaszolták az online kérdőív alábbi kérdését: „Jelenleg mi okozza az Ön cége működés szempontjából a legnagyobb problémát?”. Összesen 5268 fő töltötte ki a kérdőívet és közülük 4383, azaz 83 százalékuk válaszolt a nyitott kérdésre. Az elemzés során a szöveges válaszokat válaszkategóriákba soroltuk, a következőkben ezen kategóriák megoszlását ismertetjük az összes

¹ A koronavírus gazdasági hatásainak vállalati kezelése – második hullám:
<https://gvi.hu/kutatas/602/a-koronavirus->

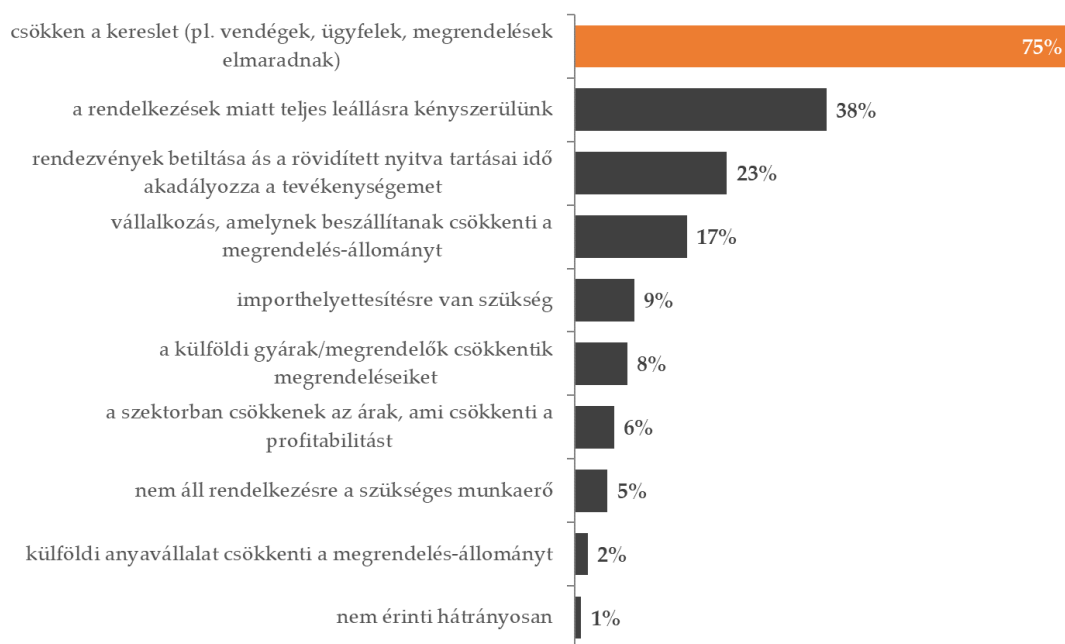
gazdasagi-hatasainak-vallalati-kezelese-masodik-hullam

megkérdezett cég és az egyes vállalat típusok körében.

Az 5268 fős, kvantitatív adatok elemzéséből látszott, hogy a válaszadó cégek 70 százaléka nagyon kedvezőtlennek látta saját üzleti helyzetét a következő hat hónapra vonatkozóan. A járvány terjedésének hatására 71 százalékuk komoly, a cég működését jelentősen akadályozó zavarokat tapasztalt. 92 százalékuknál a kapacitáskihasználtság csökkent a járvány előtti időszakhoz képest, 34 százalékuk pedig teljes leállásról számolt be.

A zárt kérdésekre adott válaszok alapján a válaszadók nagy többsége (75 százaléka) a kereslet csökkenését érezte a fő akadályozó tényezőnek. 38 százalékuk a rendelkezések miatt kényszerült leállásra, 23 százalékukat a rendezvények betiltása és a nyitvatartási időre vonatkozó korlátozások érintették hátrányosan.

1. ábra: 1. ábra: A koronavírus járvány milyen okból érinti hátrányosan a cége tevékenységét? (n=4902-4971)

Forrás: GVI 2020

A hazai vállalkozások koronavírus miatti legnagyobb problémái – szabad szöveges válaszok

A nyitott kérdésre adott válaszok elemzése tovább árnyalja a képet. 4383 válaszadó írta le saját szavaival, hogy mi jelenti cége működése szempontjából a legnagyobb problémát. A 4383 válaszadó közül 97 százalék válaszolt

úgy arra a kérdésre, hogy a koronavírus terjedése a saját vállalkozásának kilátásait a következő 6 hónapban hogyan befolyásolja, hogy inkább rontja, vagy nagymértékben rontja a vírus a vállalkozása kilátásait. Tehát a nyitott válaszok elemzése azoknak a cégeknek a problémáiról ad képet, akiket a koronavírus hátrányosan érint

Az összes, nyitott kérdésre választ adó hazai vállalkozás fő problémaként említette a **kereslethiányt**. A válaszadók 45 százaléka számolt be arról, hogy a már meglévő megrendeléseket az ügyfelek lemondják és nincsenek új megrendelések, illetve a vevők részben vagy teljesen elmaradnak. 21 százalékuk fő problémaként a **bevétel teljes megszűnését** említette. Ez lehet azért, mert a rendelkezések miatt teljes leállásra kényszerültek, vagy azért mert önként bezártak a kereslethiány miatt vagy biztonsági okokból. Biztonsági okokból elsősorban azok a vállalkozások zártak be, akik fő problémájuk a **személyes érintkezés elengedhetetlenségét** jelezték.

Kozmetikusok, fodrászok, tetoválók, masszőrök, kutyakozmetikusok, optikusok, fotósok, tolmácsok, ingatlan közvetítők számoltak be arról, hogy mivel a munkájukhoz mindenképp személyes érintkezésre van szükség inkább felfüggesztették a tevékenységüket. A válaszadók 9 százaléka írta azt, hogy a legnagyobb problémát a **fix költségek kifizetése** jelenti számukra. Fix költségként az adókat, bérleti díjakat, közüzemi díjakat, béreket és járulékokat említették, amelyeket a csökkent vagy megszűnt bevételek mellett nehezen tudnak kifizetni. A válaszadók 7 százaléka említette, hogy a **rendezvények, piacok, esküvők elmaradása** okozza számukra a legnagyobb problémát, 6 százalékuk számolt be arról, hogy **alapanyag és árubeszerzési gondokkal** küzdenek. A nyitott kérdésre válaszolók 5 százaléka említette fő problémaként az **általános bizonytalanságot, kiszámíthatatlanságot**.

2. ábra: Jelenleg mi okozza az Ön cége működés szempontjából a legnagyobb problémát? (n=4382)

Forrás: GVI 2020

A hazai vállalkozások koronavírus miatti legnagyobb problémái – szabad szöveges válaszok a vállalkozás típusa szerint

Ha a nyitott kérdésre adott válaszokat a vállalkozások típusa szerint vizsgáljuk az látható, hogy az egyéni vállalkozók (44%), mikrovállalkozások (45%), kisvállalkozások (48%) és a közepes és nagyvállalatok (44%) körében egyaránt a kereslethiány a leggyakrabban említett probléma.

Az egyéni vállalkozók és a mikrovállalkozások esetén a második legnagyobb említett probléma a bevétel megszűnése (22% és 22%) a harmadik pedig az, hogy a munkájukhoz elengedhetetlen a személyes érintkezés (18% és 10%). A kisvállalkozások körében második legfőbb

probléma az alapanyagok és áruk beszerzése (14%), míg a harmadik leggyakrabban említett probléma a bevétel megszűnése (14%). A közepes és nagyvállalatok 13 százaléka említette fő problémaként az általános bizonytalanságot és kiszámíthatatlanságot és szintén 13 százalék gondolta problémának az alkalmazottak megtartását.

Mind a négy vállalkozás típus 10 legfőbb említett problémája között szerepel a fix költségek fizetése. Az egyéni vállalkozók 10 százalékának ez okozza a legnagyobb problémát, mikrovállalkozások esetén 9 kisvállalkozások körében 7, míg a közepes és nagyvállalatok esetén 7 százalék említette a fix költségek fizetését a legfőbb problémák között.

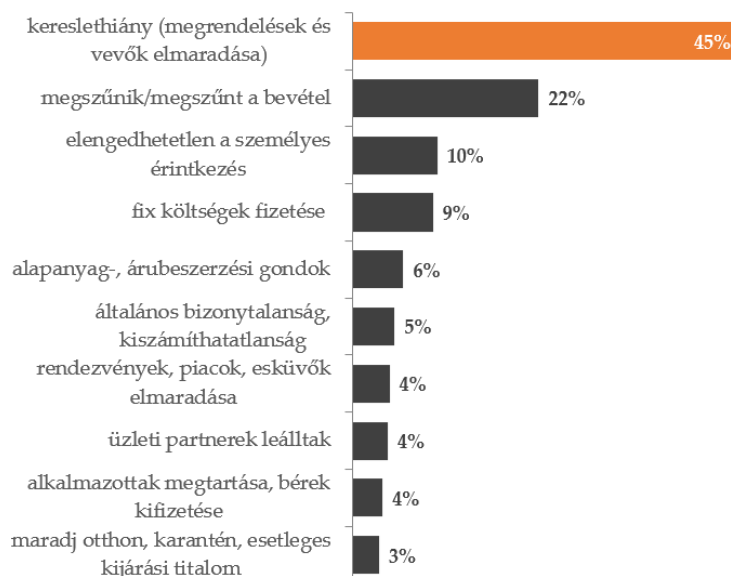
3. ábra: Jelenleg mi okozza az Ön cége működés szempontjából a legnagyobb problémát? (egyéni vállalkozó, n=1894)

Forrás: GVI 2020

4. ábra: Jelenleg mi okozza az Ön cége működés szempontjából a legnagyobb problémát? (mikro vállalkozás, 10 fő alatt, n=1620)

)

Forrás: GVI 2020

5. ábra: Jelenleg mi okozza az Ön cége működés szempontjából a legnagyobb problémát?
(kisvállalkozás, 10 – 49 fő, n=458)

Forrás: GVI 2020

6. ábra: Jelenleg mi okozza az Ön cége működés szempontjából a legnagyobb problémát? (közepes vállalkozás és nagyvállalat, 50 fő felett, n=145)

Forrás: GVI 2020

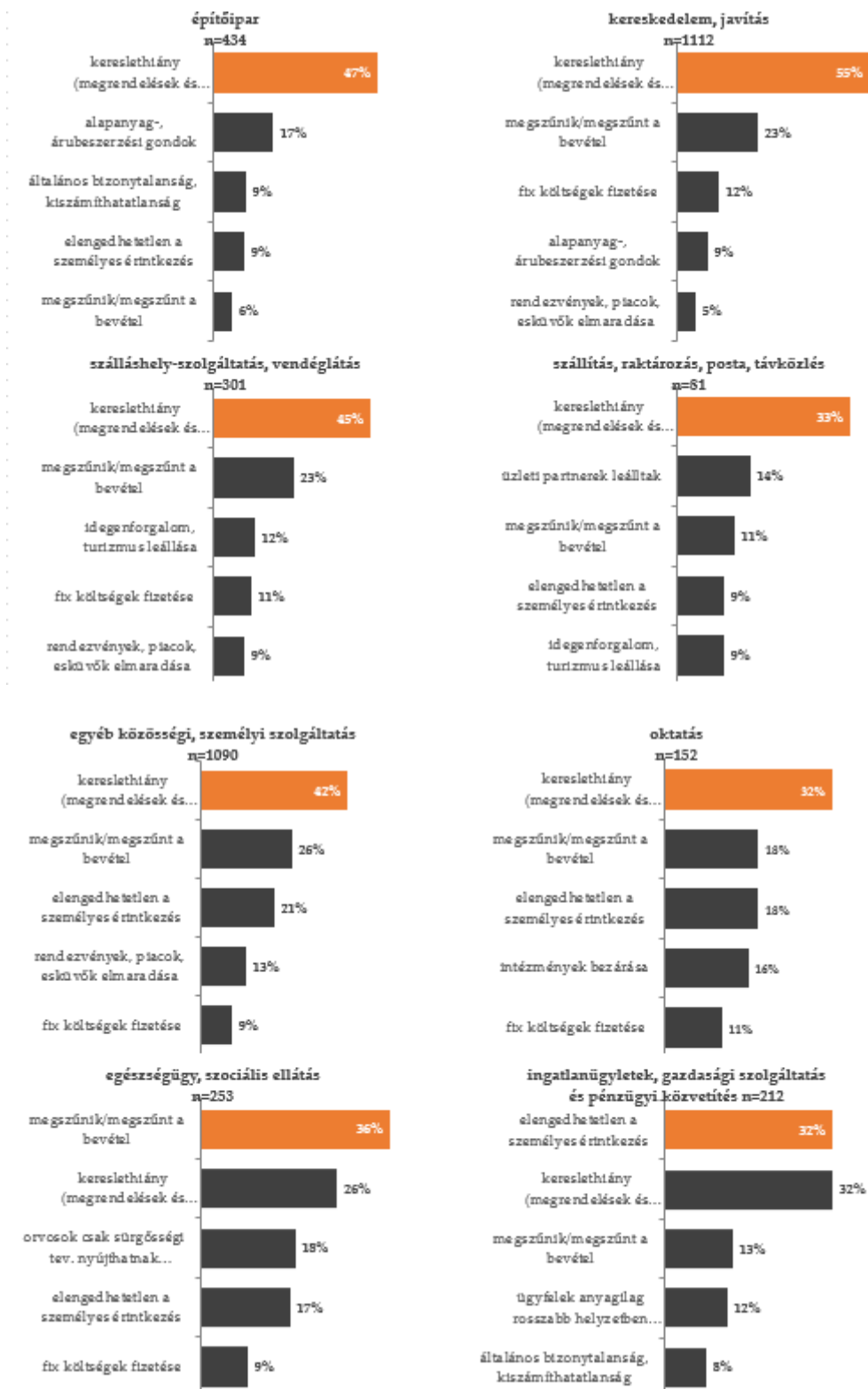
A hazai vállalkozások koronavírus miatti legnagyobb problémái – szabad szöveges válaszok ágazatok szerint

A nyitott kérdésre adott válaszok ágazatok szerinti bontásából látható, hogy minden ágazatot érint a kereslethiány. A megrendelések és a vevőkör elmaradásában leginkább érintett területek a kereskedelem és javítás (az ágazatban tevékenykedő vállalkozások 55,1 százaléka említi a kereslethiányt legnagyobb problémaként), a feldolgozóipar és bányászat (49%) és a szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás (45%). Két olyan ágazat van, ahol nem a kereslethiány a leggyakrabban említett fő probléma. Az egyik az egészségügyi és szociális ellátás területe, ahol a legtöbb említés arra vonatkozik, hogy teljesen megszűnt a bevétel (36%). A másik az ingatlanügyletek,

gazdasági szolgáltatás és pénzügyi közvetítés területe, ahol a vállalkozások legnagyobb problémaként a személyes érintkezés ellehetetlenülését említették (32%).

A legtöbb ágazatban a kereslethiány után a bevételek megszűnését említik, mint legnagyobb probléma. Az építőiparban és a feldolgozóiparban másodikként említett probléma a kereslethiány után az alapanyagok és áruk beszerzése (17% és 17%). A szállítás, raktározás, posta, távközlés ágazatban tevékenykedő vállalkozások 14 százaléka küzd azzal, hogy üzleti partnereik leálltak. A mezőgazdaság és a villamosenergia-, gáz-, gőz- vízellátás összevont ágazati kategóriába tartozó vállalkozások második leggyakrabban említett problémája az általános bizonytalanság és kiszámíthatatlanság.

7. ábra: Jelenleg mi okozza az Ön cége működés szempontjából a legnagyobb problémát? (ágazatok szerinti bontás)

Forrás: GVI 2020

Nemzetközi tendenciák

A termelési, fogyasztási és foglalkoztatási helyzet alakulása egyes, nemzetközileg fontos gazdaságokban, összehasonlítva a szakértői várakozásokkal és a megelőző időszakokkal.

		Vonatkozási időszak	Tényadat	Várakozások	Előző időszak
Németország	Munkanélküliségi ráta	(ápr)	5,8%	5,2%	5,0%
	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(ápr)	34,4	39,0	45,4
	IFO üzleti bizalmi index ¹	(ápr)	74,3	69,4	85,9
Franciaország	INSEE üzleti bizalmi index ²	(ápr)	66,8		90,3
USA	Munkanélküliségi ráta	(ápr)	14,7%	16,0%	4,4%
	CB fogyasztói bizalmi index	(ápr)	86,9	87,9	118,8
	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(ápr)	36,1	36,9	48,5
Kína	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(ápr)	50,8	51,0	52,0

¹ <https://www.cesifo-group.de/ifoHome/facts/Survey-Results/Business-Climate/>

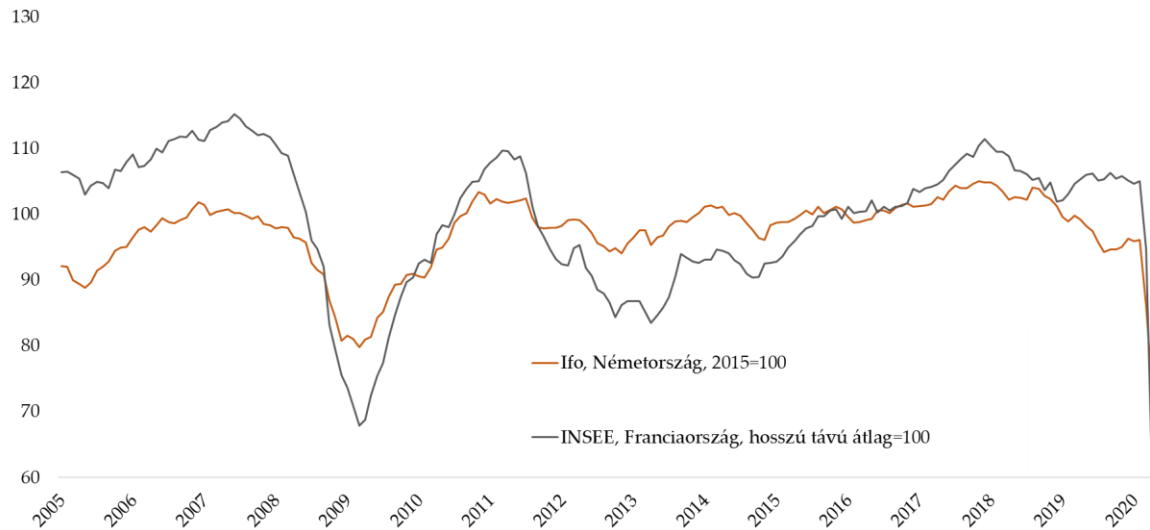
² <http://www.insee.fr/en/themes/indicateur.asp?id=105>

A többi adat forrása: <http://worldeconomiccalendar.com>

Németországban az IFO üzleti bizalmi index értéke a járvány hatására jelentős csökkenést mutatott áprilisban. A feldolgozóipari beszerzési menedzserindex (PMI) az előző hónaphoz képest szintén jelentősen csökkent, és elmaradt a várakozásoktól. Németországban a munkanélküliek aránya növekedett, sokkal nagyobb mértékben, mint ahogy a várakozások azt előre jelezték. A franciaországi INSEE üzleti bizalmi index értéke szintén tovább csökkent az előző hónaphoz képest. Az Egyesült Államokban a CB fogyasztói bizalmi index értéke nagy mértékben csökkent, és rosszabbul teljesített a vártnál. A feldolgozóipari beszerzési menedzserindex értéke nagy mértékben csökkent, ezzel kis mértékben múlta alul a várakozásokat. A munkanélküliek aránya több mint, háromszorosára növekedett. A kínai beszerzési index értéke csökkent az előző hónaphoz képest.

Üzleti bizalmi indexek alakulása hosszú távon

Az üzleti bizalom megítélése Németországban és Franciaországban, az Ifo és az INSEE vállalati konjunktúra-felmérései alapján,
2005. január - 2020. április

Forrás: www.ifo.de, www.insee.fr

Kapcsolat

Cím: MKIK GVI

1054 Budapest, Szabadság tér 7.

Tel: 235-05-84

e-mail: gvi@gvi.hu

Internet: <http://www.gvi.hu>

Készítette:

Bacsák Dániel, GVI

Csányi Veronika, GVI

Tóth Katalin, GVI

Kutatásvezető:

Nábelek Fruzsina

ügyvezető, MKIK GVI

Publikáció esetén kérjük, hogy elemzésünkre az alábbiak szerint hivatkozzon:

MKIK GVI: Gazdasági Havi Tájékoztató,

2020.április, Budapest,

2020-05-11